

Välikysymys VK 6/2022 vp

Riikka Purra ps ym.

Välikysymys nuoriso- ja katujengirikollisuuden torjumisesta maahanmuutto- ja kriminaalipoliittisin keinoin

Eduskunnalle

Tausta

Suomea on ravisuttanut kuluneen vuoden aikana poikkeuksellinen väkivalta-, ryöstö- ja jengirikollisuuden aalto etenkin pääkaupunkiseudulla, mutta myös Turussa, Tampereella ja eräissä muissa Suomen kaupungeissa. Rikosaaltoa selittävät sekä nuorisorikollisuuden kasvu että katujengien ja erilaisten muiden joukkioiden toiminnan aktivoituminen. Jäseninä on sekä nuoria aikuisia että alaikäisiä henkilöitä. Ilmiö ei suinkaan ole uusi, mutta nyt se on selvästi voimistunut.

Itä-Uudellamaalla nuorten tekemien väkivaltarikosten määrä on vuosien 2018 ja 2022 välillä kasvanut yli 40 prosenttia. Alaikäisten rikollisuus on yleistynyt katujen ohella Uudenmaan alueen kouluissa. Erityisesti kouluissa esiintyneissä tappeluissa on vieraskielisten oppilaiden osuus korostunut. Huolestuttavaa on, että alle 15-vuotiaiden tekemissä väkivaltarikoksissa on havaittavissa raaistumista, sillä jo kymmenen prosenttia tämän ryhmän väkivaltarikoksista on törkeitä tekemuotoja. Alaikäisten henkilöiden väkivaltaan liittyy yhä useammassa tapauksessa raakaa alistamista. Poliisin mukaan alaikäisten väkivaltarikollisten parissa korostuvat ne, joilla on maahanmuuttajataustaa tai joiden vanhemmat ovat muuttaneet ulkomailta. Pelkästään Helsingissä on marraskuun puoliväliin mennessä kirjattu 145 erityyppistä ryöstöä, joissa epäillyt ovat alaikäisiä. Monissa näissä ryöstötapauksissa uhria on uhattu väkivallalla tai jopa teräaseilla. Poliisi on havainnut, että nuorilta ja jengiin kuuluvilta nuorilta on viime aikoina takavarikoitu ennätysmäärä esimerkiksi teräaseita ja nyrkkirautoja.

Poliisi teki ensimmäiset tarkat havainnot varsinaisista katujengeistä vuonna 2021, kun jengien keskinäinen väkivalta alkoi kasvaa. Katujengien toiminta keskittyy pääkaupunkiseudulle. Poliisi kuvaa katujengejä parikymppisten, jopa 95-prosenttisesti maahanmuuttajataustaisten miesten löyhiksi yhteenliittymiksi. Katujengeihin kuuluu maahanmuuttajia sekä ensimmäisestä että toisesta polvesta. Alaikäisiä henkilöitä jengit käyttävät hyväkseen mm. huumeiden myyjinä. Vaikka katujengit ovat julkisuudessa usein väkivallanteoista, on katujengien toiminnan perustana huumekauppa, jolla jengit rahoittavat toimintansa. Katujengeihin kuuluvien henkilöiden kynnsä käyttää ampuma-asetta on poliisin mukaan alentunut selkeästi. Poliisi takavarikoi katujengeiltä sekä ampuma- että teräaseita. Poliisijärjestöjen liiton puheenjohtaja on todennut, että Suomi on jo Ruotsin tiellä katujengien osalta.

Välikysymys VK 6/2022 vp

Nuoriso- ja katujengirikollisuuteen on vastattava sellaisilla toimenpiteillä, jotka katkaisevat tämän kehityksen ennen kuin se entisestään pahenee. Yhtä viisasten kiveä asian ratkaisemiseksi ei ole. Sekä kovia eli korjaavia että pehmeitä eli ennalta ehkäiseviä keinoja on hyödynnettävä määrätietoisesti rinnakkain.

Harjoitettu maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka selittävät nuoriso- ja katujengirikollisuutta

Kuten edellä on todettu, tällä hetkellä sekä alaikäisten rikollisuuden että katujengirikollisuuden kasvussa yhteisenä tunnusmerkkinä on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden yliedustus rikoksista epäiltyjen osalta. Yhteisiä nimittäjiä vakavaan väkivaltaan syyllistyville nuorilla ovat muun muassa vakava päihdeongelma, huumausaineet ja niiden levittäminen, mielenterveysongelmat sekä yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle jääminen. Suomessa on 2000-luvulla kasvanut voimakkaasti etenkin matalan kehitystason maista Suomeen suuntautuva maahanmuutto. Muun muassa Kuntaliitto on ennustanut, että vuoteen 2040 mennessä vieraskielisten määrä kasvaa Suomessa 476 000 hengellä ja voimakkain kasvu tapahtuu Lähi-idän ja Afrikan kieliä puhuvien kohdalla. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden vakavan rikollisuuden kasvu osoittaa, ettei maassamme harjoitettu maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka ole ollut onnistunutta eikä hallittua. Suomessa on sovellettu Ruotsista mallinnettua maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa, ja on selvää, että tällaisen politiikan jatkaminen tulee johtamaan Suomessa esiintyvän nuoriso- ja katujengirikollisuuden yhä voimakkaampaan kasvuun.

Pohjoismaista Tanska on harjoittanut jo 20 vuotta selvästi rajoitettavampaa maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa. Siirtolaiskriisin jälkeen Norja lähentyi Tanskaa monilla maahanmuuttorajoituksillaan koskien muun muassa oleskelulupia ja perheenyhdistämissä. Viimeisimpänä Ruotsissa on uusi oikeistohallitus ilmoittanut laskevansa kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevat standardinsa EU- ja kansainvälisen oikeuden minimitasolle. Ruotsin hallitus suunnittelee tiukkoja rajoituksia perheenyhdistämisen myöntämiseen ja maahanmuuttajien saamiin sosiaalitukiin. Kansalaisuuden saamisen kriteerejä tullaan Ruotsissa kiristämään huomattavasti.

Suomi on löysällä maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikallaan eriytynyt muista Pohjoismaista ja myös yleiseurooppalaisesta linjasta, joka on menossa koko ajan kohti selektiivisempää ja rajoitettavampaa maahanmuuttopolitiikkaa. Suomessa on pikaisella aikataululla tarkastettava kansainvälisen suojelun nojalla myönnettävien, pysyvien oleskelupien, kansalaisuuden ja perheenyhdistämisen kriteeristöä, jotta ne eivät enää eroaisi nykyisellä tavalla huomattavasti kaikista keskeisistä verrokkimaista.

Maahanmuuttajien kotouttamisessa on Tanskan ja Ruotsin uuden hallituksen linjan mukaisesti korostettava huomattavasti enemmän tulijan vastuuta sopeutua uuden kotimaansa arvoihin ja normeihin. Kotouttamisen tavoitteena tulee olla, että jokainen maahanmuuttaja omaksuu suomalaisen yhteiskunnan arvot ja normit. Mikäli maahanmuuttaja osoittaa käytöksensä perusteella, että ei ole halukas tai kykenevä kotoutumaan Suomeen ja omaksumaan suomalaisen yhteiskunnan arvoja ja normeja, ei hänelle tule myöntää oleskelulupaa.

Välikysymys VK 6/2022 vp

Kriminaalipolitiikassa on kiristämisen tarvetta — viranomaisille myös riittävät resurssit ja toimivaltuudet

Suomen kriminaalipolitiikka eroaa huomattavasti muista Pohjoismaista etenkin siinä, että vaka-viin väkivaltarikoksiin syyllistyneet henkilöt paljon harvemmin joutuvat Suomessa vankilaan. Esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä selviää Suomessa keskimäärin vuoden mittaisella ehdollisella vankeusrangaistuksella, kun Tanskassa ja Ruotsissa vastaava rikos johtaa pääsääntöisesti ehdottomaan vankilatuomioon. Suomessa myös taparikolliset pääsevät helpolla, koska tuomioistuimen ulkopuolella määrättyjä sakkoja ei voida muuttaa vankeudeksi, kun sakot jätetään maksamatta.

Tanskassa säädettiin jo vuonna 2009 jengirikosten kovemmita, jopa kaksinkertaisista rangaistuksista koskien laittomien aseiden hallussapitoa julkisella paikalla. Tanskassa jengirikollisten karkottamista on helpotettu ja poliisille on annettu oikeus määrätä rikolliselle tai vaarayksilölle oleskelukielto tietylle alueelle. Sittemmin Tanskassa on kiristetty yhä lisää jengirikoksista määrättyjen rangaistusten tasoa ja laajennettu poliisin oikeutta määrätä ihmisiä olemaan oleskelematta tietyillä alueilla. Kunnille myös annettiin oikeus sulkea jengirikollisten käyttämiä tiloja. Poliisin toimivaltuudet ovat lisäksi selvästi laajemmat.

Ruotsissa on eniten kuolemaan johtavaa aseväkivaltaa koko Euroopassa. Eri katujengien välisissä ammuskeluissa on Ruotsissa kuollut tänä vuonna jo yli 50 ihmistä. Ruotsin oikeistohallitus aikoo puuttua jengirikollisuuteen mm. poliisin pakkokeino-oikeuksien laajentamisella, karkotusten helpottamisella, kriminalisoimalla jengiin kuulumisen, määräämällä tuplarangaistukset jengirikoksista, poistamalla rikosten niin sanotut paljousalennukset ja antamalla poliisille oikeuden määrätä henkilö oleskelukieltoon esimerkiksi tietyllä asuinalueella. Lisäksi Ruotsissa tullaan selvittämään rikosoikeudellisen vastuukärajan laskemista nykyiseltä 15 vuoden tasolta.

Tehokas puuttuminen jengirikollisuuteen edellyttää myös viranomaisille riittäviä resursseja ja tehokkaita keinovalikoimia. Suomessa on pikaisella aikataululla kiristettävä rangaistusasteikkoja, mitä tulee katurikollisuuteen ja jengirikoksiin sekä törkeisiin väkivaltarikoksiin yleensä. Jengirikollisuuteen liittyvistä rikoksista tuomittavia rangaistuksia on kovennettava säätämällä rikoksen liittyminen katujengien välienselvittelyyn erilliseksi rikoksen koventamisperusteeksi ja rikosten paljousalennuksista on luovuttava. Tärkeää on myös tiukentaa rangaistusasteikkoa törkeistä henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista, ja saman on koskettava ampuma- ja teräaseen hallussapitoa julkisella paikalla. Poliisin resurssit on turvattava ja poliisien määrää on lisättävä. Poliisille on annettava Tanskan ja Ruotsin mallin mukaan oikeus määrätä ihminen olemaan oleskelematta tietyllä alueella. Poliisin toimivaltuuksia rikostiedustelun ja pakkokeinojen käytön osalta tulee lisäksi laajentaa. Rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten karkotusten kynnystä pitää mataltaa huomattavasti nykyisestä.

Myös lastensuojelun resurssit ovat tällä hetkellä aivan riittämättömät vastaamaan alaikäisiin liittyvään jengiytymisilmiöön ja puuttumaan nuorten rikoskierteeseen. Lainsäädäntö ei mahdollista lastensuojelun parissa työskentelevien puuttumista riittävän tehokkaasti nuorten rikolliseen ja väkivaltaiseen käytökseen. Vastaavasti panostuksia tarvitaan muuhun ennalta ehkäisevään työhön, kuten jalkautuvaan katutyöhön, jolla ehkäistään nuorten syrjäytymistä laajemmin sekä pystytään

Välikysymys VK 6/2022 vp

tehokkaasti puuttumaan myös muihin syihin, joita nuorten tekemän rikollisuuden taustalta löytyy, kuten mielenterveysongelmat ja huumeiden käyttö.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Onko hallitus tietoinen ennennäkemättömästä väkivalta-, ryöstö- ja jengirikollisuuden aallosta, joka näkyy Suomessa etenkin pääkaupunkiseudulla, mutta myös esimerkiksi Tampereen ja Turun seuduilla,

onko hallitus tietoinen siitä, että alle 15-vuotiaiden nuorten tekemissä väkivaltarikoksissa jo kymmenen prosenttia tapauksista on törkeitä tekemuotoja ja että tähän väkivaltaan usein liittyy uhrin alistamista,

tunnistaako hallitus katujengien toiminnan aktivoitumisen ja erityisesti siihen kiinteästi liittyvän huumeikaupan, jossa katujengit käyttävät myyjinä myös alaikäisiä henkilöitä,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta kouluissa esiintyvä väkivalta ja sen uhka poistetaan ja jokaiselle lapselle, opettajalle ja muulle koulun henkilökuntaan kuuluvalla turvataan oppimis- ja työrauha,

tiedostaako hallitus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden yliedustuksen sekä nuorison parissa yleistyneessä väkivalta- ja ryöstörikollisuudessa että katujengeissä,

näkeekö hallitus nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntymisellä yhteyden Suomessa viime vuosikymmenet harjoitettuun löyhään maahanmuuttopolitiikkaan ja yksilöä olemattomasti velvoittavaan kotouttamispolitiikkaan,

onko hallituksella valmiutta tiukentaa Suomen keskeiset maahanmuutto- ja kotoutumissäännökset samalle tasolle kuin muissa Pohjoismaissa, sillä nykyisellään etenkin oleskelulupien ja sosiaalietuuksien kriteerit poikkeavat huomattavasti keskeisistä verrokki-maista,

onko hallitus tutustunut Tanskan ja Ruotsin hallitusten jengirikollisuutta koskeviin kriminaalipoliittisiin linjanvetoihin, joissa korostuvat kovemmat rangaistukset ja poliisin rikostiedustelun toimivaltuuksien ja pakkokeinojen käytön lisääminen,

onko hallituksella valmiutta kiristää Suomessa kriminaalipolitiikkaa pohjoismaisten naapuriemme esimerkin mukaisesti muun muassa yleistä rangaistusasteikkoa kiristämällä, luopumalla paljousalennuksista, säätämällä rikoksen liittyminen katujengien välienselvittelyyn erilliseksi rikoksen koventamisperusteeksi, lisäämällä poliisin toimivaltuuksia ja rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten karkotusten helpottamisella,

onko hallitus valmis panostamaan jengirikollisuusilmiön torjumisen kannalta keskeisten viranomaisten, kuten poliisin ja lastensuojelun, resursseihin ja toimivaltuuksiin ja

Välikysymys VK 6/2022 vp

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä poliisin resurssien turvaamiseksi ja poliisien määrän lisäämiseksi?

Välikysymys VK 6/2022 vp

Helsingissä 8.12.2022

Riikka Purra ps
Päivi Räsänen kd
Harry Harkimo liik
Sanna Antikainen ps
Juho Eerola ps
Ritva Elomaa ps
Jussi Halla-aho ps
Petri Huru ps
Olli Immonen ps
Vilhelm Junnila ps
Kaisa Juuso ps
Arja Juvonen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Ari Koponen ps
Jari Koskela ps
Jouni Kotiaho ps
Sheikki Laakso ps
Rami Lehto ps
Mikko Lundén ps
Leena Meri ps
Juha Mäenpää ps
Jani Mäkelä ps
Jukka Mäkynen ps
Veijo Niemi ps
Mika Niikko ps
Tom Packalén ps
Mauri Peltokangas ps
Sakari Puisto ps
Lulu Ranne ps
Mari Rantanen ps
Minna Reijonen ps
Jari Ronkainen ps
Sami Savio ps
Jenna Simula ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Ville Tavio ps
Sebastian Tynkkynen ps
Veikko Vallin ps
Ville Vähämäki ps
Jussi Wihonen ps
Heikki Autto kok
Markku Eestilä kok
Sanni Grahn-Laasonen kok
Janne Heikkinen kok

Välikysymys VK 6/2022 vp

Timo Heinonen kok
Antti Häkkänen kok
Kalle Jokinen kok
Atte Kaleva kok
Pia Kauma kok
Ville Kaunisto kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Marko Kilpi kok
Jari Kinnunen kok
Pauli Kiuru kok
Jukka Kopra kok
Terhi Koulumies kok
Mia Laiho kok
Matias Marttinen kok
Sari Multala kok
Kai Mykkänen kok
Petteri Orpo kok
Jaana Pelkonen kok
Paula Risikko kok
Janne Sankelo kok
Sari Sarkomaa kok
Arto Satonen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Ruut Sjöblom kok
Mari-Leena Talvitie kok
Kari Tolvanen kok
Ville Valkonen kok
Elina Valtonen kok
Heikki Vestman kok
Sofia Vikman kok
Anne-Mari Virolainen kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Ben Zyskowicz kok
Sari Essayah kd
Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Peter Östman kd